

Kolonoskopija

DRŽAVNI PROGRAM PROBIRA
I RANOG OTKRIVANJA
PRETKANCEROZNIH PROMJENA
I RAKA DEBELOG CRIJEVA I
REKTUMA

Svit

Vrijeme je da mislite na sebe.

Poštovani!

Knjižica koju imate u rukama namijenjena je svima u kojih se u okviru Programa Svit, programa probira i ranog otkrivanja raka debelog crijeva i rektuma, pokazalo da postoji mogućnost bolesnih promjena na crijevima, što treba detaljnije istražiti.

Upravo su detaljne pretrage sudionika koji bi mogli biti ugroženi jedan od temeljnih ciljeva programa. Nadamo se da će Vam knjižica pomoći u traženju odgovora na pitanja koja Vam se nameću te da će pridonijeti tomu da se uključite u potrebne pretrage i da se za njih pravilno pripremite. Samo tako moći ćemo zajedničkim snagama učiniti sve za Vaše zdravlje. U Program Svit bit ćete uključeni do svoje 74. godine, zato spremite knjižicu jer ćete je možda još trebati.

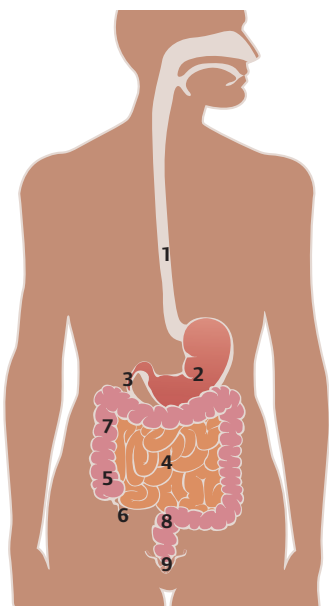
Srdačan pozdrav uz najljepše želje za Vaše zdravlje

Suradnici Programa Svit

Debelo crijevo i njegov rad

Debelo crijevo jest stražnji dio probavnog trakta, dugo je približno 1,5 metara i završava rektumom. U njemu se obavlja apsorpcija elektrolita i tekućine. Debelo crijevo ujedno je privremeni spremnik izmeta i organ za izlučivanje probavljenih tvari iz organizma. Pritom je važna pomoć bakterija koje kao korisna crijevna flora nastanjuju debelo crijevo. Hrana koju pojedemo kao rijetka se kaša relativno brzo pomiče kroz tanko crijevo, a u debelom crijevu ostaje dulje te se tamo premiješa i zgusne, a ostaci se pripreme za izlučivanje.

1 jednjak; 2 želudac; 3 dvanaesnik; 4 tanko crijevo; 5 slijepo crijevo; 6 crvuljak; 7 debelo crijevo; 8 rektum; 9 anus

Koliko je zdravo debelo crijevo važno za opće stanje i normalan rad tijela, obično postanemo svjesni tek kad se pojave problemi. Čak smo i tada često iznenađujuće ravnodušni prema tom dijelu tijela – a upravo je to vrlo pogrešno. Normalno izbacivanje stolice važan je zadatak probavnog trakta, a kad se pritom pojavljuju dugotrajni problemi, treba porazgovarati s liječnikom. Bilo kakav sram potpuno je suvišan – ono što je za vas možda događaj povezan sa sramom, za liječnike je posve svakidašnji dio njihova zanimanja.

Kolonoskopija

Pretraga pri kojoj se posebnim medicinskim pomagalom, endoskopom, pregledava unutrašnjost čovjekova tijela naziva se endoskopija. Endoskopija rektuma (rektoskopija) i debelog crijeva (kolonoskopija) **najvažnija je dijagnostička metoda kod otkrivanja bolesnih promjena na debelom**

crijevu i rektumu. Omogućuje detaljan pregled sluznice crijeva i uzimanje tkiva za detaljnu pretragu.

Kolonoskopija je endoskopska pretraga cijeloga debelog crijeva kolonoskopom – savitljivom cijevi sastavljenom od mnogobrojnih optičkih vlakana kojima se slika unutrašnjosti crijeva prenosi na zaslon što liječniku omogućuje pregled sluznice cijelog debelog crijeva i rektuma. Prije pregleda prijeko je potrebno da bolesnik odgovarajućim laksativima isprazni i očisti crijevo. Liječnik tijekom kolonoskopije polipe u crijevu može i ukloniti (polipektomija). Ako prilikom pretrage liječnik primijeti tumor, uzima dio tkiva za pretragu – kažemo da je obavio biopsiju. Uzeto tkivo pod mikroskopom pregledaju liječnici patolozi i pripreme patohistološki nalaz, koji potvrđuje ili otklanja sumnju na rak ili neku drugu bolest crijeva.

Kolonoskopija se obavlja u bolnicama ili ambulantama specijaliziranim za liječenje bolesti probavnog sustava (gastroenterološkim ambulantama) i dijagnostičkim centrima. Pretraga obično nije bolna, ali može biti pomalo neugodna.

Kolonoskopija se smatra najpouzdanijom dijagnostičkom metodom kojom se prepoznaju pretkancerozne i kancerozne promjene na debelom crijevu i rektumu. Ako je nalaz kolonoskopije potpuno normalan, sljedeću kolonoskopiju obično treba ponoviti tek za deset godina. U osoba s većim rizikom za razvoj raka debelog crijeva i rektuma to je vrijeme kraće, o čemu na osnovi podataka o vrsti rizika odlučuje liječnik specijalist za bolesti pro- što može pokazati kolonoskopija

Kolonoskop

A budući da se rak debelog crijeva i rektuma ipak ne razvija jednako u svih osoba, važno je i u tom slučaju i dalje pažljivo pratiti rad svojih crijeva te se u slučaju mogućih problema (promjene u načinu izlučivanja izmeta, na primjer zatvor nakon kojeg slijede proljevi ili vrlo tanka stolica, napinjanje, bolovi u trbuhu, krv u stolici ili druge neobjašnjene trbušne tegobe) posavjetovati sa svojim liječnikom. Ako je riječ o iznenadno nastalim i teškim problemima u trbuhu, s liječnikom se treba posavjetovati odmah.

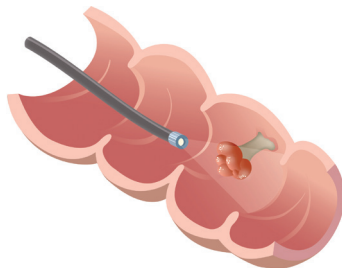
Što kolonoskopija može pokazati

Tragovi krvi u stolici mogu ukazivati na to da je došlo do bolesnih promjena koje će liječnik moći utvrditi kolonoskopijom. Posve je moguće da ta detaljna pretraga neće pokazati nikakve bolesne promjene na vašem crijevu. Tako je u otprilike trećini slučajeva. Bolesne promjene koje se mogu otkriti tijekom kolonoskopije jesu sljedeće.

Crijevni polipi

Polip je tkivna tvorba (izraslina) koja iznikne iz sluznice i strši iz stijenke crijeva ili stijenke rektuma u zapreminu crijeva. **Stručnjaci savjetuju uklanjanje polipa iz debelog crijeva i rektuma jer rak gotovo uvijek nastane od polipa.** Mali polipi često ne izazivaju nikakve probleme. A ako ih ima, najčešći je krvarenje iz crijeva. Veliki polip može izazvati grčeve, bolove u trbuhu, teški zatvor. Iznimno može prouzročiti čak i potpuni zatvor crijeva ako zaustavi pomicanje stolice i plinova u crijevu, što nije samo vrlo bolno nego i smrtno opasno.

U ispitanika starijih od 50 godina u više od polovice slučajeva otkriju se crijevni polipi. Većinom ih se ukloni već tijekom pretrage i često je time liječenje završeno. Samo su kod većih polipa ili kod polipa koji pokazuju znakove raka potrebni dodatni zahvati.

Polip

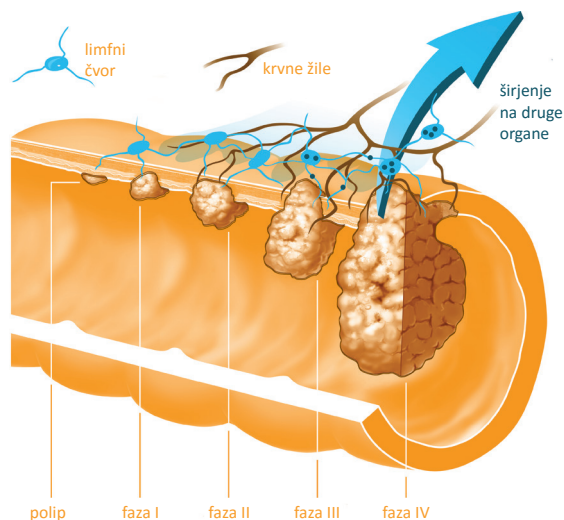
Kronične upalne bolesti crijeva (ulcerozni kolitis, Crohnova bolest)

Ulcerozni kolitis i Crohnova bolest najčešće su kronične upalne bolesti crijeva. U bolesnika sa spomenutim bolestima rizik za razvoj raka povećan je, zato su potrebne češće kolonoskopije. Bolesnici s tim bolestima obično su pod posebnim nadzorom specijalista koji se za to odgovarajuće brine.

Tumor

Ako se stanice u debelom crijevu ili rektumu počnu nekontrolirano dijeliti, nastane tumor. Tumori mogu biti dobroćudni (benigni) i zloćudni (maligni). Benigni tumori ne izazivaju veće probleme. Kad se uklone, obično ne izrastu ponovo niti se šire u druge dijelove tijela, ne metastaziraju. Maligni tumori u debelom crijevu i rektumu nazivaju se i rak na debelom crijevu i rektumu ili kolorektalni rak. Stanice raka razmnožavaju se, prodiru u okolno tkivo te krvlju ili limfom mogu prodrijeti i u druge dijelove tijela, gdje nastaju presadnice, odnosno metastaze kanceroznog tkiva.

Iznimno je važno što prije otkriti kancerozone promjene na crijevu, dok ih je još moguće uspješno liječiti.

Faze razvoja raka na debelom crijevu

Zašto se pojavljuje rak debelog crijeva i čimbenici rizika za razvoj raka

Uzrok nastanka bolesti još nije potpuno objašnjen, a istraživanja pokazuju da je rak na debelom crijevu i rektumu najvjerojatnije posljedica kombinacije nasljednih čimbenika i utjecaja okoliša. Čimbenici rizika su čimbenici koji povećavaju vjerojatnost da osoba oboli od neke bolesti.

Vjerojatnost da se oboli od raka debelog crijeva i rektuma dokazano povećavaju sljedeći čimbenici.

Dob. Činjenica da je otprilike 90 posto bolesnika u trenutku otkrića bolesti starije od 50 godina postavlja dob na **prvo mjesto među čimbenicima rizika**. Zato stručnjaci toj dobnoj skupini savjetuju probire i dijagnostičke preglede.

Utjecaji okoliša (prehrana, alkohol, pušenje, nezdrav život). Rizik za razvoj raka debelog crijeva i rektuma povećava uglavnom mesna i masna hrana. Stručnjaci savjetuju raznoliku prehranu s mnogo voća i povrća koja sadržava mnogo vlakana. Vlakna u crijevu u dodiru s tekućinom nabreknju i vežu na sebe mnogobrojne štetne tvari koje konzumiramo ili nastanu tijekom probave. Zbog vlakana se pražnjenje crijeva ubrzava i skraćuje se vrijeme dodira neprobavljenog sadržaja sa sluznicom crijeva. Što se crijevo brže prazni, to manje štetnih tvari utječe na stanice sluznice. Nezdrav život povećava rizik za razvoj raka. Premalo kretanja, prekomjerna tjelesna težina, prekomjerna konzumacija alkohola i pušenje povećavaju mogućnost da obolite od raka debelog crijeva i rektuma. No zdrav životni stil ne štiti Vas samo od raka nego i od mnogih drugih bolesti.

Crijevni polipi tajna su opasnost od razvoja raka, zato ih treba što prije otkriti i ukloniti.

Neke nasljedne bolesti, koje su inače vrlo rijetke, posebno povećavaju rizik. Među njih pripadaju različiti polipozni sindromi i nasljedni nepolipozni rak crijeva kod kojeg je povećan i rizik za nastanak drugih vrsta raka. Osobe čiji su bliski krvni srodnici oboljeli od raka debelog crijeva i rektuma izložene su većem riziku da i same obole. Zato je važno poznavati zdravstvenu povijest svojih najužih krvnih srodnika.

Sve što ste dosad pročitali o debelom crijevu i promjenama koje se mogu pojaviti na tom organu zasigurno Vas je uvjerilo da je uistinu vrlo važno što prije utvrditi što se ustvari događa u Vašem tijelu. Zato nipošto ne odugovlačite s kolonoskopijom.

Pripreme za kolonoskopiju

Kolonoskopija je pretraga prilikom koje je potrebno aktivno sudjelovati ako želite da bude uspješna.

Budući da ste uključeni u Program Svit, za vas će pregled organizirati

pozivni centar Programa Svit u dogovoru s Vama i Vašim odabranim liječnikom primarne zdravstvene zaštite. Vaš odabrani liječnik primarne zdravstvene zaštite obaviješten je o tome da je nalaz laboratorijske pretrage na prikriveno krvarenje u Vašoj stolici pozitivan.

Svojeg liječnika primarne zdravstvene zaštite posjetite što prije nakon primitka pisma o nalazima laboratorijskih pretraga jer će zajedno s Vama pripremiti dokumentaciju za Vaše daljnje liječenje, a ponajprije utvrditi moguće zdravstvene prepreke za izvođenje kolonoskopije kod Vas.

Prije posjeta liječniku:

- Pozorno pročitajte upute koje smo Vam poslali s pozitivnim nalazom. Dopis zajedno sa svim priložima ponesite sa sobom k liječniku.
- Upitnik za pripremu za kolonoskopiju popunite u dijelu koji se odnosi na povijest bolesti (anamnezu) Vaše obitelji. Ako nemate točne podatke, o njima se raspitajte u mjerodavnoj zdravstvenoj ustanovi. Ostale rubrike upitnika zajedno s Vama ispunit će Vaš liječnik primarne zdravstvene zaštite.
- Imajte uređeno obvezno zdravstveno osiguranje.
- Pripremite popis svih lijekova koje uzimate i prikupite nalaze svih pregleda koje ste obavili u posljednje vrijeme – Vaš liječnik možda će ih trebati.
- Predlažemo da si zabilježite pitanja koja vam se nameću o tijeku pretrage kako biste ih postavili svojem liječniku.

1 Posjet odabranom liječniku primarne zdravstvene zaštite

Vaš odabrani liječnik primarne zdravstvene zaštite pratit će cijeli tijek pretraga i Vašeg liječenja. Detaljno će porazgovarati s Vama i obaviti opći pregled te utvrditi je li Vaše zdravstveno stanje takvo da se može obaviti kolonoskopija. Možda će prije kolonoskopije trebati promijeniti način uzimanja lijekova jer bi mogli utjecati na tijek pretrage (posebno lijekovi protiv zgrušavanja krvi). Detaljno navedite liječniku koje lijekove redovito uzimate.

Ne prekidajte uzimanje lijekova sami, postupajte isključivo prema liječnikovim uputama. Ako bolujete od šećerne bolesti ili bolesti bubrega, jetre, srca ili pluća, ako imate visok tlak, hemofiliju, epilepsiju ili neku drugu kroničnu bolest, o svemu tome morate se detaljno konzultirati sa svojim liječnikom. On će Vas savjetovati i kako prije

pregleda uzimati lijekove koje trebate zbog ostalih zdravstvenih problema. Ako liječnik procijeni da ste zdravstveno sposobni za kolonoskopiju, izdat će Vam uputnicu za probirnu kolonoskopiju u SVIT-u i recept za MoviPrep®.

2 Nakon posjeta liječniku primarne zdravstvene zaštite nazovite nas na naš telefonski broj 01/620 45 22 i javite nam jeste li (ili niste) zdravstveno sposobni za obavljanje kolonoskopije

Dogovorit ćemo se za vrijeme i mjesto pretrage koje će Vam najbolje odgovarati. Naravno, odgovorit ćemo i na Vaša dodatna pitanja.

3 Poštom ćemo Vam poslati obavijest o potvrđenom datumu i satu kolonoskopije u odabranoj specijalističkoj ambulanti.

4 Čišćenje crijeva

Kolonoskopija će biti uspješna samo ako Vaše crijevo prilikom pretrage bude potpuno čisto (bez ostataka stolice). Inače liječnik neće moći dobro vidjeti crijevnu sluznicu i pretragu će trebati ponoviti. Čistoću crijeva postići ćete na dva načina: ograničenjem unosa hrane nekoliko dana prije pretrage i pijenjem posebne tekućine na dan pretrage. **Iznimno je važno da se detaljno pridržavate uputa za čišćenje crijeva. Samo će tako zahvat biti uspješan i siguran.**

4.1 Tjedan dana prije pretrage:

- Pravodobno nabavite lijek za čišćenje crijeva MoviPrep®.
- Prilagodite uzimanje lijekova za koje Vam tako naredi liječnik primarne zdravstvene zaštite.
- Nemojte jesti voće sa sitnim košticama (grožđe, kivi, rajčicu – koštice se privremeno mogu zaglaviti za stijenke crijeva i ometati pretragu) ni punozrnati kruh.

4.2 Tri dana prije pretrage:

- Osim navedenih namirnica nemojte više jesti nikakvo sirovo voće i povrće, voće i povrće s crvenom lupinom (crvena paprika, rajčica, grožđe itd.), suho voće, kukuruz ni sjemenke.
- Jedite bijeli kruh, proizvode od bijelog brašna, oguljeni krumpir, krto meso i ribu, kuhano i oguljeno povrće i kompot.

- Popijte dovoljno tekućine (najmanje dvije litre na dan) koja ne sadržava crvena bojila.

4.3 Posljednjih 24 sata prije pretrage:

- **Posljednji obrok guste hrane možete pojesti 24 sata prije pretrage. Obrok može sadržavati** bijeli kruh, krušno pecivo i tjesteninu od bijelog brašna, bistru marmeladu bez komadića voća, med, krto meso, ribu, puding, palačinke, bistre juhe, bistre voćne sokove, kukuruzne i rižine pahuljice, biskvit, jogurt od obranog mlijeka, čaj i kavu bez mlijeka. **Pritom nemojte konzumirati hranu od integralnog brašna i mekinja, muesli, hranu s crvenim bojilima, voće i povrće, guste sokove.**
- Nakon posljednjeg obroka guste hrane **više nemojte jesti čvrstu hranu.** Možete piti vodu, bistre voćne sokove, čistu juhu, čaj i kavu bez mlijeka. Nemojte konzumirati mlijeko i mliječne proizvode, guste sokove ni alkohol.
- **Nakon posljednjeg obroka guste hrane potrebno je popiti dvije litre Donata Mg® koji treba biti sobne temperature i bez mjehurića (npr. otvorite ga dan prije).**

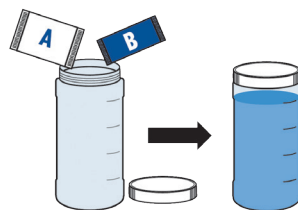
Ako se liječite od šećerne bolesti, u svojoj ćete ambulanti dobiti posebno pripremljene upute o načinu prehrane i uzimanja lijekova prije pretrage i nakon nje.

4.4 Čišćenje crijeva neposredno prije pretrage

MoviPrep®, koji ćete dobiti u ljekarni, preparat je za čišćenje crijeva u obliku praška od kojeg se pripreme dvije litre laksativnog napitka.

U pakiranju su dva kompleta vrećica. Pojedini komplet sastoji se od vrećice A i vrećice B. Sadržaj jedne vrećice A i jedne vrećice B iz prvog kompleta pomiješajte s litrom vode sobne temperature i miješajte dok se prašak potpuno ne otopi. Na isti način pripremite i drugu litru napitka. Napitak može stajati u hladnjaku ili na sobnoj temperaturi najviše 24 sata. Preporučujemo da prije pijenja napitak ohladite jer je tako ugodniji za piće. Pijenje je ugodnije i na slamku.

Ujutro na dan pretrage uzmite sve uobičajene lijekove (osim onih koje ste morali prestati uzimati), ali s najmanjom mogućom količinom vode.

4.5 Ura zaužitja odvajala MoviPrep® je ovisna od ure preiskave:

Pretraga prijevodne (do 12 sati)	Pretraga poslijepodne (od 12 sati nadalje)
Prvu litru otopine počnite piti u 20 sati dan prije kolonoskopije.	Prvu litru otopine počnite piti osam sati prije kolonoskopije.
Drugu litru otopine počnite piti rano ujutro na dan pretrage, pet sati prije pretrage.	Drugu litru otopine počnite piti 5 sati prije pretrage.

4.6 Kako trebam piti MoviPrep®?

Svakih 15 minuta popijte 2,5 dl napitka. Važno je da u sat vremena popijete cijelu litru napitka. Ako vam postane loše ili vas tjera na povraćanje, sljedeću dozu popijte tijekom pola sata i u međuvremenu prošećite po stanu. Hodanje pridonosi boljem čišćenju. Kad popijete prvu litru napitka, popijte još pola litre bistre tekućine po vlastitom izboru. Približno tada započet će čišćenje crijeva i pojavit će se proljev koji će trajati približno dva sata.

Kad popijete drugu litru napitka, popijte još pola litre bistre tekućine po vlastitom izboru. Ponovo će se pojaviti proljev koji će trajati približno dva sata. Nakon druge litre laksativa potrebno je izbacivati čistu, gotovo bistru tekućinu, blago žućkasto obojenu, ali bez većih primjesa stolice. Ako izbacujete s primjesama, nastavite s pijenjem Donata®.

Tri sata prije pretrage ne smijete više ništa konzumirati dok pretraga ne završi.

Tijek pretrage

U ustanovu u kojoj će se obavljati kolonoskopija sa sobom ponesite:

- potvrdu o izdanoj eUputnici
- iskaznicu zdravstvenog osiguranja
- dokumentaciju i upute koje će vam dati Vaš liječnik
- ispunjen upitnik za pripremu za kolonoskopiju.

Preporučujemo Vam da na pretragu idete s pratnjom Ako tijekom pretrage dobijete sredstvo za smirenje ili lijek protiv bolova, 24 sata nećete smjeti voziti motorno vozilo. Zato ćete trebati nekoga da Vas odveze odnosno prati kući.

Pretraga obično traje od 20 do 60 minuta. Tijekom pretrage ležat ćete na boku, a možda i na leđima. Kako bi bolje vidio crijevnu sluznicu i moguće znakove bolesti, liječnik će tijekom pretrage crijevo napuhavati zrakom, odnosno CO₂. Zato se mogu pojaviti osjećaji napetosti, prelijevanja ili grčevi. Ako se tijekom pretrage pojave bolovi, recite to liječniku kako bi mogao poduzeti odgovarajuće mjere.

Liječnik će tijekom pretrage možda obaviti još neke zahvate: uklonit će polipe (polipektomija), uzeti komadić tkiva za daljnji pregled (biopsija), zaustaviti krvarenja iz oštećenih žila i slično.

Može li kolonoskopija biti opasna

Komplikacije tijekom te pretrage iznimno su rijetke. Prilikom uklanjanja polipa može doći do krvarenja, koje se obično zaustavi, tek su rijetko potrebni drugi zahvati. Iznimno može doći do probijanja (perforacije) crijeva, zbog čega je potrebna operacija. **I radi sigurnosti zahvata vrlo je važno da na pretragu dođete sa stvarno čistim crijevima.**

Kolonoskopija

Tijek pretrage

Liječnik će Vam nakon pretrage reći kako je prošla, je li otkrio bolesne promjene, je li uklonio polipe, učinio biopsiju odnosno još neki zahvat. Ako ne otkrije nikakve bitne promjene u Vašemu debelom crijevu, odmah će Vas obradovati tom viješću. A ako uzme uzorke tkiva za detaljnije pretrage, morat ćete pričekati nalaze te pretrage. Biopsija ne znači da je liječnik otkrio rak – znači samo da se želi uvjeriti o kakvu je tkivu riječ.

Nakon zahvata idete kući, tek u iznimnom slučaju možda će Vas nakon uklanjanja većih polipa zadržati na promatranju do sljedećeg dana.

Moguće komplikacije nakon pretrage

Iako su komplikacije nakon kolonoskopije vrlo rijetke, važno je da se upoznate sa simptomima mogućih komplikacija kako biste ih pravodobno mogli prepoznati. Ako nakon pretrage osjetite jaki bol u trbuhu ili vidljivije krvarenje iz crijeva (manja krvarenja prođu sama), ako vam se povisi temperatura ili dobijete zimicu, bez odgađanja se morate obratiti za pomoć liječniku. Krvarenje se u iznimnim slučajevima može pojaviti i nekoliko dana nakon uklanjanja polipa, zato još nekoliko dana pažljivo promatrajte stolicu.

Moguće daljnje liječenje

Može se dogoditi da liječnik tijekom kolonoskopije neće moći obaviti cijeli pregled ili ukloniti sve polipe od kojih bi se mogao razviti rak. U tom će se slučaju s Vama dogovoriti o odgovarajućem tijeku daljnjeg liječenja.

Ako se pokaže da trebate posebno liječenje, o tome ćete se posavjetovati s liječnicima specijalistima i svojim liječnikom primarne zdravstvene zaštite. Dodatnim pretragama precizno će odrediti bolesne promjene i zajedno s Vama odlučiti o najboljem, za Vas odgovarajućem liječenju.

Dodatna objašnjenja

Za dodatna objašnjenja možete nas nazvati na telefon **01/620 45 22** od ponedjeljka do petka od 9 do 14 sati. Možete nam pisati na elektroničku adresu **svit@nijz.si** ili telefaksom na broj **01/620 45 29**. Mnoge detalje i zanimljivosti možete saznati i na internetskim stranicama Programa Svit na internetskoj adresi **www.program-svit.si**.

Objašnjenje najčešćih stručnih izraza

internist – liječnik specijalist za unutarnje bolesti

gastroenterolog – liječnik specijalist za bolesti probavnog sustava

patolog – liječnik specijalist koji utvrđuje bolesne promjene stanica, tkiva i organa

histolog – stručnjak za proučavanje mikroskopske građe tkiva

patohistološki nalaz – otkrivanje mogućih bolesnih promjena tkiva pregledanih pod mikroskopom

biopsija – uzimanje uzorka tkiva za mikroskopsku pretragu

polipektomija – uklanjanje polipa tijekom kolonoskopije

karcinom – vrsta zloćudne novotvorine; vrsta raka

benigno – nekancerozno; dobroćudno
maligno – zloćudno, kancerozno; tkivo kod kojeg se degenerirane stanice nezaustavljivo razmnožavaju, prodiru u okruženje i tvore metastaze

metastaza – presadnica kanceroznog tkiva

hospitalizacija – prijam u bolnicu i liječenje u njoj

Možda poželite razmijeniti iskustva s nekim kome je već obavljena kolonoskopija, a i druge pretrage, ili je iza njega čak i liječenje od raka. U Sloveniji možete potražiti kontakt sa sljedećim organizacijama koje spajaju takve osobe i gdje će Vam rado dati savjet:

Društvo onkoloških bolnikov Slovenije (Društvo onkoloških bolesnika Slovenije)

Poljanska cesta 14, 1000 Ljubljana

telefon: 01/430 32 63, **GSM:** 041/835 460, **telefaks:** 01/430 32 64

elektronička adresa: dobslo@siol.net

internetska stranica: www.onkologija.org

Zveza invalidskih društev ILCO Slovenije (Savez društava invalida ILCO Slovenije)

Zveza ILCO Slovenije (Savez ILCO Slovenije)

Trubarjeva 15, 2000 Maribor

telefon: 02/228 22 05

elektronička адреса: info@zveza-ilco.si

internetska stranica: www.zveza-ilco.si

radno vrijeme: svakim radnim danom od 8 do 12 sati

Združenje za boj proti raku debelega črevesa in danke Europacolon Slovenija (Udruga za borbu protiv raka debelog crijeva i rektuma Europacolon Slovenija)

Povšetova 37, 1000 Ljubljana

telefon: 031/577 449 ali 031/313 258

elektronička адреса: info@europacolon.si

internetska stranica: www.europacolon.si

Zveza slovenskih društev za boj proti raku (Savez slovenskih društava za borbu protiv raka)

Trubarjeva cesta 76a, 1000 Ljubljana

telefon: 01/430 97 80

telefaks: 01/430 97 85

elektronička адреса: info@protiraku.si

internetska stranica: www.protiraku.si

**DRŽAVNI PROGRAM
PRESEJANJA IN ZGODNJEGA
ODKRIVANJA PREDRAKAVIH
SPREMENB IN RAKA NA
DEBELEM ČREVESU IN DANKI**

Program Svit

p.p. 241, 1001 Ljubljana
telefon 01/620 45 21
telefaks 0/620 45 29
svit@nijz.si
www.program-svit.si